

Gwarancje pochodzenia dla nowych nośników energii

Guarantees of Origin for New Energy Sources

Abstract

In their study, the authors analyse the changes made to the Renewable Energy Sources Act with regard to guarantees of origin, in relation to the implementation of the RED II Directive. In the first part of the study, they describe the EU regulations introducing guarantees of origin as a document certifying to the end user that a given part or quantity of energy was produced from renewable sources. They then turn to the changes concerning the new energy carriers covered by guarantees of origin. In this regard, they analyse these carriers with reference to French and German regulations. They describe the procedure for obtaining guarantees of origin, pointing to the significant differences in the French system. The last part of the paper is devoted to the mutual recognition of guarantees of origin and Poland's participation in the Association of Issuing Bodies.

KEYWORDS: guarantees of origin, renewable energy sources, recognition of guarantees of origin, Association of Issuing Bodies (AIB)

SŁOWA KLUCZOWE: gwarancje pochodzenia, odnawialne źródła energii, uznawanie gwarancji pochodzenia, Association of Issuing Bodies (AIB)

ANNA TRELA – doktor nauk prawnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, ORCID – 0000-0002-2014-5579, e-mail: atrela@amu.edu.pl

MARCIN TRUPKIEWICZ – doktor nauk prawnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, ORCID – 0000-0002-1825-6616, e-mail: marcin.trupkiewicz@amu.edu.pl

ERYK KOSIŃSKI – profesor nauk prawnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, ORCID – 0000-0002-2899-5228, e-mail: erykk@amu.edu.pl

1 | Wprowadzenie

Gwarancje pochodzenia w prawodawstwie unijnym mają ugruntowane miejsce i dość długą historię. Konieczność implementacji dyrektyw unijnych wpływała i wpływa na kształt prawa polskiego wyznaczając nowe instrumenty prawne służące z jednej strony promocji rozwoju odnawialnych źródeł energii, a z drugiej zagwarantowaniu odbiorcom końcowym możliwości identyfikacji pochodzenia energii. Zmiany w tym zakresie zachodziły stopniowo wraz z rozwojem polityki energetycznej UE w zakresie odnawialnych źródeł energii. Ostatnia i bardzo znacząca dotyczy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych¹. Wraz z implementacją RED II wprowadzono do polskiego systemu prawnego nowe rozwiązania w zakresie gwarancji pochodzenia, rozszerzając ich zakres przedmiotowy o nowe nośniki energii, doprecyzowując procedury uzyskania gwarancji pochodzenia oraz ich wzajemnego uznawania. Niezmiernie istotne było poszerzenie gwarancji pochodzenia dla biometanu, ciepła albo chłodu, wodoru odnawialnego oraz biogazu, budując tym samym nowy etap rozwoju dla odnawialnych źródeł energii.

Autorzy opracowania postawili sobie cel dokonanie nie tylko oceny nowych rozwiązań prawnych w systemie prawa polskiego, ale również wyrywkowego porównania implementacji RED II we Francji i w Niemczech właśnie w tym zakresie. Z uwagi na znaczące różnice dotyczące znaczenia i sposobów rejestracji gwarancji pochodzenia konieczne było przedstawienie zmian zachodzących w ustawodawstwie unijnym.

2 | Istota i cele gwarancji pochodzenia energii z OZE w ujęciu unijnym

Po raz pierwszy w prawie unijnym o gwarancjach pochodzenia jest mowa w Dyrektywie 2001/77/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 września 2001 r. w sprawie wspierania produkcji na rynku wewnętrznym

¹ Dz. Urz. UE L 328 z 21.12.2018, str. 82, z późn. zm. – dalej: RED II.

energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych^[2]. Celem tej dyrektywy była potrzeba lepszego zabezpieczenia i zróżnicowania dostaw energii, ochrony środowiska oraz zwiększenie społecznej i ekonomicznej spójności. W szczególności, chodziło o pogłębienie udziału odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej na wewnętrzny rynek energii elektrycznej oraz stworzenia podstaw dla opracowania przyszłych ram Wspólnoty w omawianym przedmiocie. W motywie 10 dyrektywy 2001/77/WE wskazano, że gwarancja pochodzenia takiej energii elektrycznej jest konieczna w celu ułatwienia handlu taką energią i udostępnienia konsumentowi przejrzystych kryteriów wyboru między energią elektryczną wytwarzaną z nieodnawialnych źródeł energii i energią elektryczną wytwarzaną z odnawialnych źródeł energii. Wskazano także, że systemy dotyczące gwarancji pochodzenia same z siebie nie implikują prawa do czerpania korzyści z krajowych mechanizmów wsparcia funkcjonujących w poszczególnych państwach członkowskich. Chodziło o to, aby wszystkie formy energii elektrycznej produkowanej z odnawialnych źródeł energii były zaopatrzone w gwarancje pochodzenia, które odróżniano od „zielonych certyfikatów” („quota obligations with Tradable Green Certificates”)^[3]. Dyrektywa ta wskazywała na konieczność porządkowania różnych mechanizmów wspierania rozwoju odnawialnych źródeł energii, łącznie z „zielonymi certyfikatami”, pomocą inwestycyjną, zwolnieniami podatkowymi lub obniżaniem podatku, zwrotami podatkowymi oraz systemami wsparcia cen bezpośrednich.

Gwarancje pochodzenia w rozumieniu dyrektywy 2001/77/WE miały: wyszczególniać źródło energii, z którego energia elektryczna została wyprodukowana, określając daty i miejsca produkcji, a w przypadku hydroelektrowni – ze wskazaniem jej mocy oraz służyć zapewnieniu producentom

² Dz. Urz. L 283, 27/10/2001 P. 0033 – 0040.

³ Szerzej na temat zielonych certyfikatów zob. Lena Kitzing, Catherine Mitchell, Poul Erik Morthorst, „Renewable Energy policies in Europe: Converging or diverging?” *Energy Policy*, nr 51 (2012): 195; Reinhold Haas, Christian Panzer, Gustaw Rech, Mario Ragwitz, Gemma Reece, Anne Held, „Historical review of promotion strategies for electricity from renewable Energy sources in EU countries” *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, nr 2 (2011): 1011–1012; M. Porzeżyńska, *Pomoc państwa na produkcję energii ze źródeł odnawialnych w prawie Unii Europejskiej* (Warszawa, 2020); Ilona Przybojewska, „Komentarz do art. 120 ustawy o odnawialnych źródłach energii”, [w:] *Odnawialne źródła energii. Rynek mocy. Inwestycje w zakresie elektrowni wiatrowych. Promowanie energii z wysokosprawnej kogeneracji oraz w morskich farmach wiatrowych*, t. II, *Komentarz*, red. Małgorzata Czarnecka, Tomasz Ogólidek (Warszawa: C.H. Beck, 2023).

energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii możliwości wykazania, że w rozumieniu niniejszej dyrektywy sprzedawana przez nich energia elektryczna jest wytwarzana z odnawialnych źródeł energii.

Gwarancje pochodzenia miały także podlegać wzajemnemu uznawaniu między państwami a system ich wydawania miał być nadzorowany przez organ niezwiązany z działalnością wytwórczą i dystrybucyjną.

Dyrektywa 2001/77/WE była pierwszym krokiem ustanawiającym ramy legislacyjne do celów rynku odnawialnych źródeł energii, istotnych z punktu widzenia celów Wspólnoty.

W kolejnej Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE^[4] określono, że gwarancje pochodzenia mają służyć wyłącznie jako dowód dla odbiorcy końcowego, że określona część lub ilość energii została wyprodukowana ze źródeł odnawialnych. Gwarancja pochodzenia mogła być przenoszona przez jednego posiadacza na innego niezależnie od energii, do której się odnosi. Ważne było także zapewnienie, że jednostka energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii ma być okazywana odbiorcy tylko raz w celu uniknięcia podwójnego liczenia i podwójnego okazywania gwarancji pochodzenia (*double counting*). Energia ze źródeł odnawialnych, której gwarancja pochodzenia została sprzedana osobno przez producenta, nie powinna być okazywana lub sprzedawana odbiorcy końcowemu jako energia ze źródeł odnawialnych. Ponownie podkreślono, że należy odróżniać „zielone certyfikaty” stosowane w systemach wsparcia od gwarancji pochodzenia^[5].

Gwarancje pochodzenia same w sobie nie dawały prawa do korzystania z krajowych systemów wsparcia, przez które rozumiano każdy instrument, system lub mechanizm stosowany przez państwo członkowskie lub grupę państw członkowskich, który promuje wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych dzięki zmniejszeniu kosztów tej energii, zwiększeniu ceny, za którą można ją sprzedać, lub zwiększeniu – poprzez nałożenie obowiązku stosowania energii odnawialnej lub w inny sposób – jej nabywanej ilości. Obejmuje ono pomoc inwestycyjną, zwolnienia z podatków lub ulgi podatkowe, zwrot podatków, systemy wsparcia polegające na nałożeniu obowiązku wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych, w tym również systemy posługujące się zielonymi certyfikatami, oraz systemy

⁴ Dz. Urz. L 140/16.

⁵ Motyw 52.

bezpośredniego wsparcia cen, w tym gwarantowane ceny zakupu oraz premie opcyjne, lecz nie jest ograniczone do wymienionych środków.

Gwarancje pochodzenia, w rozumieniu dyrektywy 2009/28/WE, stanowiły elektroniczny dokument, który służył wyłącznie jako dowód dla odbiorcy końcowego, że dana część lub ilość energii została wyprodukowana ze źródeł odnawialnych. Celem gwarancji pochodzenia było wykazanie odbiorcom końcowym, jaki jest udział lub jaka jest ilość energii ze źródeł odnawialnych w koszyku energetycznym danego dostawcy energii. Regulacja ta miała dawać konsumentom pewność, że kupowana przez nich zielona energia faktycznie została wytworzona ze źródeł odnawialnych.

Dyrektywa 2009/28/WE doprecyzowała elementy gwarancji pochodzenia wskazując, że powinna ona określać co najmniej: źródło energii, z którego energia została wytworzona oraz daty rozpoczęcia i zakończenia jej wytwarzania; czy dotyczy ona energii elektrycznej lub energii stosowanej do ogrzewania lub chłodzenia; tożsamość, lokalizację, rodzaj i moc instalacji, w której wyprodukowano energię; czy i w jakim stopniu instalacja korzystała ze wsparcia inwestycyjnego; czy i w jakim stopniu jednostka energii korzystała w jakikolwiek inny sposób z krajowego systemu wsparcia oraz rodzaj systemu wsparcia; datę dodania instalacji do eksploatacji oraz datę wydania, kraj wydający oraz niepowtarzalny numer identyfikacyjny.

Państwa członkowskie miały zapewnić wydanie gwarancji pochodzenia na wniosek producenta energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii i miała ona dotyczyć standardowej jednostki 1 MWh.

Prawodawca unijny wskazał, że gwarancja pochodzenia nie ma żadnej funkcji związanej z obowiązkami państw członkowskich w wypełnianiu obowiązków dotyczących udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w 2020 r.^[6]

Kolejne zmiany do instytucji gwarancji pochodzenia wprowadziła dyrektywa RED II. Zgodnie z motywem 59 RED II „gwarancje pochodzenia, które są obecnie stosowane do odnawialnej energii elektrycznej, powinny zostać rozszerzone na gaz ze źródeł odnawialnych. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość rozszerzenia systemu gwarancji pochodzenia na energię ze źródeł nieodnawialnych. Stanowiłoby to spójny sposób udowodnienia odbiorcom końcowym pochodzenia odnawialnego gazu, takiego jak biometan, i ułatwiłoby rozwój handlu transgranicznego takim gazem. Dzięki temu możliwe byłoby również wprowadzenie gwarancji pochodzenia

⁶ Maria Madgalena Kenig-Witkowska, *Prawo środowiska Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2011), 174.

w odniesieniu do innego odnawialnego gazu, takiego jak wodór”. Warto w tym miejscu odnotować, że sama definicja gwarancji pochodzenia nie uległa zmianie i jest identyczna jak w dyrektywie 2009/28/WE. Jeśli chodzi o pojęcie energii ze „źródeł odnawialnych” lub „energii odnawialnej”, to oznacza ona energię z odnawialnych źródeł niekopalnych, tj. energię wiatru, energię promieniowania słonecznego (energię słoneczną termiczną i energię fotowoltaiczną) oraz energię geotermalną, energię otoczenia, energię pływów, fal i inną energię oceanów, hydroenergię, biomasę oraz gaz pochodzący z wysypisk śmieci, oczyszczalni ścieków i ze źródeł biologicznych (biogaz).

W RED II zwrócono także uwagę na możliwość pozostawienia państwom członkowskim decyzji w sprawach dotyczących wydawania gwarancji pochodzenia producentom, którzy otrzymują również wsparcie finansowe. Przy czym producenci powinni mieć możliwość wyboru środków i mechanizmów w celu uwzględnienia wartości rynkowej tych gwarancji pochodzenia. W przypadku, gdy producenci energii odnawialnej otrzymują również wsparcie finansowe, wartość rynkowa gwarancji pochodzenia dla tej samej produkcji powinna być należycie uwzględniana w danym systemie wsparcia.

Po raz pierwszy prawodawca unijny wskazuje w RED II na wartość rynkową gwarancji pochodzenia. W przypadku otrzymywania przez producenta wsparcia finansowego z systemu wsparcia, wartość rynkowa gwarancji pochodzenia dla tej samej produkcji była należycie uwzględniana w danym systemie wsparcia. Uznaje się, że wartość rynkowa gwarancji pochodzenia została należycie uwzględniona w dowolnym z następujących przypadków: wsparcie finansowe jest przyznawane w drodze postępowania o udzielenie zamówienia lub w ramach systemu zbywalnych zielonych certyfikatów; gwarancje pochodzenia nie są wydawane bezpośrednio producentowi, lecz dostawcy lub konsumentowi, który kupuje energię ze źródeł odnawialnych w konkurencyjnym środowisku, albo w ramach długoterminowej umowy zakupu odnawialnej energii elektrycznej.

Zgodnie z art. 19 ust. 7 RED II gwarancja pochodzenia określa co najmniej: źródło energii, z którego energia została wyprodukowana oraz daty rozpoczęcia i zakończenia jej produkcji; czy dotyczy ona: energii elektrycznej, gazu, w tym wodoru lub energii stosowanej w celu ogrzewania lub chłodzenia; tożsamość, lokalizację, rodzaj i moc instalacji, w której wyprodukowano energię; czy instalacja korzystała ze wsparcia inwestycyjnego i czy jednostka energii korzystała w jakikolwiek inny sposób z krajowego systemu wsparcia oraz rodzaj systemu wsparcia; datę oddania instalacji

do eksploatacji; oraz datę wydania, kraj wydania oraz niepowtarzalny numer identyfikacyjny.

Dyrektywa RED II modyfikuje pojęcie środków wsparcia i rozumie przez nie „każdy instrument, system lub mechanizm stosowany przez państwo członkowskie lub grupę państw członkowskich, który promuje wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych dzięki zmniejszeniu kosztów tej energii, zwiększeniu ceny, za którą można ją sprzedać, lub zwiększeniu – poprzez nałożenie obowiązku stosowania energii odnawialnej lub w inny sposób – jej nabywanej ilości, w tym m.in.: pomoc inwestycyjną, zwolnienia z podatków lub ulgi podatkowe, zwrot podatków, systemy wsparcia polegające na nałożeniu obowiązku stosowania energii odnawialnej, w tym również systemy posługujące się zielonymi certyfikatami, oraz systemy bezpośredniego wsparcia cen, w tym taryfy gwarantowane oraz wypłaty premii zmiennej albo stałej”.

3 | Zakres przedmiotowy gwarancji pochodzenia w prawie polskim

Wymóg implementacji dyrektywy 2009/28/WE wprowadził zmiany do Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne^[7] polegające na dodaniu rozdziału 2a zatytułowanego „Gwarancje pochodzenia energii elektrycznej wytwarzanej w odnawialnym źródle energii”^[8]. W rozdziale tym określono, że „gwarancja pochodzenia” jest dokumentem stanowiącym potwierdzenie odbiorcy końcowemu, że określona w tym dokumencie ilość wprowadzonej do sieci dystrybucyjnej lub przesyłowej energii elektrycznej została wytworzona w odnawialnym źródle energii. Ustawodawca dodał także, że z dokumentu tego nie wynikają prawa majątkowe, a przekazanie gwarancji następuje niezależnie od przeniesienia praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia, czyniąc tym samym rozróżnienie

⁷ Tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 266, ze zm. – dalej: Pr. energetyczne.

⁸ Ustawa z dnia 26 lipca 2013 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 984.

między gwarancją pochodzenia a świadectwem pochodzenia^[9]. Nowela określała także procedurę wydawania gwarancji pochodzenia przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, tryb odwoławczy od odmowy wydania gwarancji pochodzenia, sposób rejestrowania gwarancji pochodzenia, termin ich ważności oraz możliwość umorzenia.

W uzasadnieniu do projektu ustawy podkreślono, że system gwarancji pochodzenia będzie stanowił informację dla odbiorcy końcowego jaka ilość energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii jest do niego dostarczana^[10].

Zasady wydawania gwarancji pochodzenia energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii w instalacjach odnawialnego źródła energii (dalej: instalacja OZE) wraz z uchwaleniem ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii^[11] zostały przeniesione z ustawy Pr. energetyczne do ustawy OZE.

Pierwotnie ustawodawca nie określił źródeł energii odnawialnych, co do których możliwe było uzyskanie gwarancji pochodzenia. Gwarancja pochodzenia dotyczyła ogólnie energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii w instalacjach OZE z dokładnością do 1 MWh. Dopiero ustawą z dnia 17 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy o odnawialnych źródłach energii oraz niektórych innych ustaw^[12] implementującą RED II art. 120 ust. 1 otrzymał brzmienie

Gwarancja pochodzenia wytworzonych z odnawialnych źródeł energii w instalacjach OZE:

1. energii elektrycznej,
2. biometanu,
3. ciepła albo chłodu,
4. wodoru odnawialnego,
5. biogazu,
6. biogazu rolniczego

⁹ Zob. Jakub Plebański, „Ocena nieuzasadnionych barier regulacyjnych i administracyjnych dla zawierania długoterminowych umów zakupu energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w Polsce” *Prawo i Więź*, nr 3 (2021): 270-271. <https://doi.org/10.36128/priv.vi37.147>.

¹⁰ Druk nr 946, Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/druk.xsp?nr=946>. [dostęp: 27.4.2025].

¹¹ Tekst pierwotny Dz.U. 2015 poz. 478- dalej: ustawa o OZE

¹² Dz. U. z 2023 r., poz. 1762.

wyrażonych w MWh, zwana dalej «gwarancją pochodzenia», wydawana w postaci elektronicznej, jest jedynym dokumentem poświadczającym odbiorcy końcowemu, że określona w tym dokumencie ilość odpowiednio energii elektrycznej, biometanu, ciepła albo chłodu, wodoru odnawialnego, biogazu albo biogazu rolniczego została wytworzona z odnawialnych źródeł energii w instalacjach OZE i wprowadzona do sieci odpowiednio elektroenergetycznej, gazowej albo sieci ciepłowniczej lub chłodniczej, do której jest przyłączony co najmniej jeden odbiorca inny niż podmiot wytwarzający odpowiednio energię elektryczną, biometan, ciepło albo chłód, wódór odnawialny, biogaz albo biogaz rolniczy lub została wprowadzona w inne miejsce zgodnie z ust. 5^[13].

Dla porównania warto tylko dodać, że we Francji na skutek wdrożenia w szczególności dyrektywy 2009/28/WE gwarancje pochodzenia już w 2012 r. zastąpiły zielone certyfikaty. Gwarancje pochodzenia obecnie wydawane są zgodnie z przepisami art. L 314 -14 Kodeksu energetycznego^[14] i mają wartość oficjalnego certyfikatu. Nieco inaczej określono też zakres przedmiotowy źródeł energii podlegających gwarancjom pochodzenia. Po implementacji RED II obowiązuje jeden system rejestracji źródeł pochodzenia energii, w tym jądrowej i z węgla kamiennego, co wynika wprost z art. R 311-48 Kodeksu energetycznego, który stanowi, „że energia elektryczna wytworzona z dowolnego źródła energii pierwotnej lub w kogeneracji [...] może stanowić podstawę do wydania gwarancji pochodzenia na wniosek producenta lub państwa” rozszerza system identyfikacji gwarancji pochodzenia. Zarówno zielone gwarancje pochodzenia, jak i „niezielone” gwarancje pochodzenia podlegają tym samym przepisom^[15].

Z kolei w Niemczech od stycznia 2013 r. dostawca energii może oznaczać energię elektryczną jako pochodzącą ze źródeł odnawialnych (OZE) i podawać ją w rachunku za prąd wyłącznie wtedy, gdy dokonał również weryfikacji gwarancji pochodzenia w Rejestrze Gwarancji Pochodzenia dla ilości dostarczonej energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.

Dyrektywa RED II spowodowała wprowadzenie w Niemczech odrębnego rejestru gwarancji pochodzenia ciepła, który określony jest przepisami

¹³ T.j. z 2024 r., poz. 1361.

¹⁴ Code de l'énergie. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000023983208/. [dostęp: 27.4. 2025].

¹⁵ Généralisation du système des garanties d'origines en France par le décret du 16 novembre 2023, <https://www.twobirds.com/fr/insights/2023/france/gener-alisation-du-systeme-des-garanties-d-origines-en-france>. [dostęp: 27.4. 2025].

ustawy o wydawaniu, przenoszeniu i unieważnianiu gwarancji pochodzenia oraz o tworzeniu rejestrów gwarancji pochodzenia gazu, ciepła lub chłodu ze źródeł odnawialnych (HkNRG)^[16]. Rozporządzenie w sprawie Rejestru Gwarancji Pochodzenia Gazu i Rejestru Gwarancji Pochodzenia Ciepła i Chłodu (GWKHV)^[17] weszło w życie 25 kwietnia 2024 r. i wyznaczyło Federalną Agencję Środowiska (UBA) jako organ odpowiedzialny za prowadzenie nowych rejestrów. Uruchomienie rejestru gwarancji pochodzenia w Federalnej Agencji Środowiska (UBA) planowane jest na 2026 rok. W Niemczech gwarancje pochodzenia ciepła lub chłodu wydawane są zgodnie z art. 14 ust. 1 dla energii cieplnej (art. 28 GWKHV i art. 2 pkt 14 HkNRG), który: został wytworzony z energii odnawialnej lub na jej bazie, pochodzi z nieuniknionego ciepła odpadowego zgodnie z art. 2 pkt 14 ustawy o rejestrze gwarancji pochodzenia, został wytworzony w wyniku termicznego przekształcania odpadów, nie mieści się w kategorii 1 i został uzyskany zgodnie z przepisami ustawy z dnia 24 lutego 2012 r. o obiegu zamkniętym i gospodarce odpadami^[18] lub wytwarzanej z innych źródeł energii^[19].

4 | Procedura wydania, przenoszenia i umarzania gwarancji pochodzenia i ich znaczenie prawne

Zgodnie z art. 121 ust. 1 ustawy o OZE gwarancje pochodzenia wydaje się na pisemny wniosek wytwórcy energii elektrycznej, biometanu, ciepła albo chłodu, wodoru odnawialnego, biogazu lub biogazu rolniczego, wytworzonych z odnawialnych źródeł energii w instalacji OZE^[20], z wyłączeniem

¹⁶ Gesetz zur Ausstellung, Übertragung und Entwertung von Herkunftsnachweisen sowie zur Schaffung von Herkunftsnachweisregistern für Gas, Wärme oder Kälte aus erneuerbaren Energien (Herkunftsnachweisregistergesetz – HkNRG)

¹⁷ Verordnung über das Herkunftsnachweisregister für Gas und das Herkunftsnachweisregister für Wärme oder Kälte¹ (Gas-Wärme-Kälte-Herkunftsnachweisregister-Verordnung – GWKHV).

¹⁸ Einhaltung der Vorgaben des Kreislaufwirtschaftsgesetzes vom 24. Februar 2012.

¹⁹ <https://www.umweltbundesamt.de> (dostęp: 27 IV 2025).

²⁰ Dobosz Kamil, „Komentarz do art. 121”, [w:] *Odnawialne źródła energii. Komentarz*, red. Amroży Mituś, Aldona Piotrowska (Lex/el).

mikroinstalacji, zwany dalej „wnioskiem o wydanie gwarancji pochodzenia”. Wniosek o wydanie gwarancji pochodzenia w przypadku:

1. energii elektrycznej:
 - a. wytworzonej i wprowadzonej do sieci – składa się do operatora systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego lub operatora systemu przesyłowego elektroenergetycznego, na którego obszarze działania została przyłączona instalacja OZE,
 - b. w pozostałych przypadkach, w tym w przypadku połączenia instalacji OZE z linią bezpośrednią w rozumieniu art. 3 pkt 11f ustawy – Prawo energetyczne, lub gdy energia elektryczna wytworzona w tej instalacji jest dostarczana bezpośrednio do instalacji OZE wytwarzającej wodór odnawialny lub biometan – składa się do jednostki posiadającej akredytację Polskiego Centrum Akredytacji w zakresie potwierdzania danych oraz informacji zawartych we wniosku o wydanie gwarancji pochodzenia, zwanej dalej „jednostką akredytowaną”,
2. biometanu – składa się do operatora systemu dystrybucyjnego gazowego lub operatora systemu przesyłowego gazowego, na których obszarze działania została przyłączona instalacja OZE i do których sieci został wprowadzony biometan, a w przypadku wytworzenia i transportu biometanu środkami transportu innymi niż sieci gazowe lub wykorzystania biometanu do tankowania pojazdów silnikowych bez konieczności jego transportu – do jednostki akredytowanej,
3. biogazu lub biogazu rolniczego transportowanych środkami transportu innymi niż sieci gazowe – składa się do jednostki akredytowanej,
4. ciepła albo chłodu – składa się do przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się przesyłaniem lub dystrybucją ciepła albo chłodu, na którego obszarze działania została przyłączona instalacja OZE, a w przypadku gdy wniosek dotyczy ciepła albo chłodu wytworzonych przez przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją ciepła albo chłodu – do jednostki akredytowanej,
5. wodoru odnawialnego – składa się do operatora systemu przesyłowego gazowego, operatora systemu dystrybucyjnego gazowego albo operatora systemu wodorowego, a w przypadku transportu wodoru odnawialnego środkami transportu innymi niż sieci gazowe albo sieci wodorowe – do jednostki akredytowanej – w terminie 30 dni od dnia zakończenia wytwarzania objętej tym wnioskiem ilości

odpowiednio energii elektrycznej, biometanu, biogazu lub biogazu rolniczego, ciepła albo chłodu lub wodoru odnawialnego.

Wniosek o wydanie gwarancji pochodzenia powinien zawierać: oznaczenie wytwórcy odpowiednio energii elektrycznej, biometanu, ciepła albo chłodu, wodoru odnawialnego, biogazu albo biogazu rolniczego; określenie lokalizacji, rodzaju oraz: łącznej mocy zainstalowanej instalacji OZE, w której została wytworzona energia elektryczna albo ciepło albo chłód, lub rocznej wydajności takiej instalacji, w której został wytworzony biometan, wodór odnawialny, biogaz albo biogaz rolniczy a także wskazanie wykorzystywanego w tych instalacjach rodzaju lub nośnika pierwotnego energii; dane dotyczące ilości wprowadzonych do sieci lub wprowadzonych w innym miejscu odpowiednio energii elektrycznej, biometanu, ciepła albo chłodu, wodoru odnawialnego, biogazu albo biogazu rolniczego wytworzonych z odnawialnych źródeł energii w instalacjach OZE, a w przypadku energii wytworzonej w procesie konwersji energetycznej, o którym mowa w art. 120 ust. 7, również potwierdzenie przez podmiot, o którym mowa w art. 124 ust. 1 pkt 1, umorzenia gwarancji pochodzenia wydanej dla rodzaju lub nośnika pierwotnego energii wykorzystanego w tym procesie; określenie okresu, obejmującego jeden lub więcej następujących po sobie miesięcy kalendarzowych danego roku, w którym odpowiednio energia elektryczna, biometan, ciepło albo chłód, wodór odnawialny, biogaz albo biogaz rolniczy zostały wytworzone z odnawialnych źródeł energii w instalacji OZE, ze wskazaniem daty rozpoczęcia i zakończenia ich wytwarzania, przy czym okres ten nie może być dłuższy niż 6 miesięcy; wskazanie, czy instalacja OZE określona w tym wniosku korzystała z mechanizmów i instrumentów wspierających wytwarzanie energii w instalacjach OZE; wskazanie daty wytworzenia po raz pierwszy odpowiednio energii elektrycznej, biometanu, ciepła albo chłodu, wodoru odnawialnego, biogazu albo biogazu rolniczego z odnawialnych źródeł energii; wskazanie rodzaju lub nośnika energii objętego tym wnioskiem oraz odnawialnego źródła energii, z których ta energia została wytworzona; unikalny numer identyfikacyjny instalacji generowany przez internetową platformę aukcyjną, o której mowa w art. 78 ust. 6, o ile został nadany. Powyższe oznacza, że w Polsce wytwórcy według swojego uznania mają możliwość składania wniosku o wydanie gwarancji pochodzenia za poszczególne miesiące lub okresy kilkumiesięczne, przy czym, tak jak wskazano, nie może być to okres dłuższy niż obejmujący 6 miesięcy produkcji danego rodzaju energii. Jeżeli zatem gwarancjami pochodzenia ma

zostać cała energia wytworzona w danym roku kalendarzowym, stosowny wniosek trzeba złożyć co najmniej dwa razy.

Do wydawania gwarancji pochodzenia stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego^[21] o wydawaniu zaświadczeń^[22]. W przypadku gdy wniosek o wydanie gwarancji pochodzenia nie zawiera danych, o których mowa w art. 121 ust. 3, lub zawiera błędy, Prezes URE niezwłocznie wzywa wnioskodawcę odpowiednio do uzupełnienia wniosku lub usunięcia błędów w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania. Nieuzupełnienie braków lub nieusunięcie błędów we wniosku w wyznaczonym terminie skutkuje pozostawieniem wniosku bez rozpoznania. Czynność taka nie podlega zaskarżeniu. Wnioskodawca ponownie złożyć wniosek. Może także w przypadku zaistnienia przesłanek złożyć wniosek o ponaglenie w trybie art. 37 k.p.a.

Prezes URE wydaje gwarancję pochodzenia w terminie 30 dni od dnia przekazania kompletnego wniosku o wydanie gwarancji pochodzenia przez właściwy w stosunku do rodzaju energii podmiot, odpowiedzialny za weryfikację danych pomiarowych, do którego zwracał się dany wytwórca. Gwarancję pochodzenia wydaje się w postaci elektronicznej i przekazuje się bezpośrednio do rejestru gwarancji.

Gwarancja pochodzenia jest ważna przez okres 12 miesięcy od dnia zakończenia wytwarzania w instalacji OZE objętych wnioskiem o wydanie gwarancji pochodzenia odpowiednio energii elektrycznej, biometanu, ciepła albo chłodu, biogazu albo biogazu rolniczego lub wodoru odnawialnego i po tym okresie nie może zostać przeniesiona. Dodatkowo ustawodawca nakazuje jej umorzenie na rzecz odbiorcy końcowego w okresie 18 miesięcy od dnia zakończenia wytwarzania odpowiednio energii elektrycznej, biometanu, ciepła albo chłodu, biogazu albo biogazu rolniczego lub wodoru odnawialnego objętych wnioskiem o wydanie gwarancji pochodzenia (art. 122 ust. 3a Ustawy o OZE). Powyższe oznacza, że uczestnicy rynku obrotu gwarancjami pochodzenia mogą nimi handlować (przenosić, nawet wielokrotnie) w okresie 12 miesięcy od dnia zakończenia wytwarzania danej partii energii objętej wnioskiem o wydanie gwarancji natomiast jej umorzenie na rzecz ostatecznego odbiorcy końcowego jest przedłużone

²¹ T.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 572 – dalej k.p.a.

²² Marcin Kapalski, „Geneza i status prawny dokumentu gwarancji pochodzenia energii ze źródeł odnawialnych jako dokumentu potwierdzającego ślad środowiskowy w świetle uregulowań krajowych. Uwagi de lege ferenda” *Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny*, nr 1 (2019): 63 i n.

o dodatkowe 6 miesięcy. Oznacza to, że podmiot, który nabędzie gwarancje pochodzenia w okresie ich ważności, ma jeszcze dodatkowe 6 miesięcy na ich umorzenie na rzecz odbiorcy końcowego, ale nie może dokonać już przeniesienia tej gwarancji na inny podmiot będący pośrednikiem na rynku gwarancji pochodzenia.

Zachowanie powyższych terminów jest kluczowe, gdyż Prezes URE może odmówić wydania gwarancji pochodzenia jedynie w przypadku, gdy dany wniosek został złożony po upływie wskazanego powyżej terminu. Odmowa następuje w drodze postanowienia, na które przysługuje zażalenie wnoszone do Sądu Okręgowego w Warszawie – sądu ochrony konkurencji i konsumentów, w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia (art. 125 ustawy o OZE)

Z powyższego przepisu wynika, że gwarancje pochodzenia są zatem jedynym dokumentem, który umożliwia poświadczenie odbiorcy końcowemu wytworzenie energii z odnawialnych źródeł energii^[23]. O dobrowolnym (woluntatywnym) charakterze gwarancji pochodzenia świadczy również dodany art. 120 ust. 4 ustawy o OZE, który potwierdza, że wydanie i zbycie gwarancji pochodzenia następuje niezależnie od korzystania z mechanizmów i instrumentów wspierających wytwarzanie energii oraz nie stanowi pomocy publicznej. W konsekwencji może to stanowić dodatkowe źródło przychodów dla wytwórców dysponujących tego rodzaju instalacjami OZE, jeżeli na rynku wykształci się na nie dostateczny popyt.

We Francji gwarancje pochodzenia wydawane są w drodze konkursu organizowanego przez ministra właściwego do spraw energii. Celem konkursu jest wydawanie, przekazywanie i anulowanie gwarancji pochodzenia energii elektrycznej wyprodukowanej z dowolnego źródła energii pierwotnej lub w kogeneracji, zgodnie z art. L. 311-20 i kolejnymi, a także sprzedaż na aukcji gwarancji pochodzenia energii elektrycznej zgodnie z art. L. 314-14. Analizując elementy wniosku o wydanie gwarancji pochodzenia we Francji nie sposób zauważyć, że stanowią one połączenie polskiego świadectwa pochodzenia oraz gwarancji pochodzenia. Co prawda definicja gwarancji stanowi, że są to dokumenty elektroniczne służące udowodnieniu odbiorcy końcowemu, że określona część lub ilość energii została wytworzona ze źródeł odnawialnych.

²³ Por. Banet Catherine, „The Use of Market-Based Instruments in the Transition from a Carbon-Based Economy”, [w:] *Beyond the Carbon Economy: Energy Law in Transition*, ed. Donald N. Zillman, Catherine Redgwell, Yinka O. Omorogbe, Lila K. Barrera-Hernandez (Oxford: Oxford University Press, 2008), 228.

Dokumenty te pozwalają na realizację celów informacyjnych wobec odbiorców (o rodzaju i pochodzeniu energii wprowadzanej do sieci dystrybucyjnej) oraz promujących rozwój OZE, oferując producentom dodatkowy mechanizm wspierający produkcję energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Uważa się, że korzyść płynąca z gwarancji pochodzenia jest podwójna: dla producentów gwarancja pochodzenia pozwala promować swoją produkcję na rozwijającym się rynku. Mogą sprzedawać go oddzielnie od energii elektrycznej, co generuje dodatkowy przychód. Dla konsumentów oznacza to gwarancję, że całość lub część ich zużycia zostanie zrekompensowana poprzez wprowadzenie do sieci równoważnej ilości energii elektrycznej odnawialnych OZE. W ten sposób konsumenci mogą zachęcać do produkcji energii odnawialnej, wspierając producentów w zakresie ich zużycia.

Tymczasem w Polsce od lat trwają dyskusje nad charakterem prawnym i znaczeniem gwarancji pochodzenia^[24].

W literaturze zauważa się, że być może prawodawca polski

jeszcze wyraźniej niż prawodawca unijny dokonuje rozdzielenia kwestii systemu wsparcia od gwarancji pochodzenia, przesądając, po pierwsze, że z gwarancji pochodzenia nie wynikają żadne prawa majątkowe (art. 120 ust. 2 OZEU), a po drugie, że zbywanie gwarancji pochodzenia nie ma związku z obrotem prawami majątkowymi wynikających ze świadectw pochodzenia^[25].

Sądy administracyjne dostrzegając te odmienności uznają, że:

wyraźne rozróżnienie świadectw pochodzenia i gwarancji pochodzenia przez ustawodawcę, a także wyrażona wprost intencja prawodawcy unijnego aby gwarancje pochodzenia nie dawały prawa do korzystania z krajowych systemów wsparcia nie pozwalają na zastosowanie zwolnienia od akcyzy

²⁴ Por. Maciej Szambelańczyk, „Komentarz do art. 120”, [w:] *Ustawa o odnawialnych źródłach energii*. Komentarz, red. Jerzy Baehr, Piotr Lissoń, Jakub Pokrzywniak, Maciej Szambelańczyk (Warszawa: Wolters Kluwer, 2016); Zdzisław Muras, „Gwarancja pochodzenia – instrument wsparcia energii?” *Czysta Energia*, z. 1 (2015). https://www.cire.pl/pliki/2/prawo_muras_po_red_po_adpo_kor1.pdf. [dostęp: 27.4.2025].

²⁵ Przybojewska, „Komentarz do art. 120 ustawy o odnawialnych źródłach energii”.

w stosunku do energii elektrycznej na podstawie samych tylko gwarancji pochodzenia^[26].

Warto zwrócić też uwagę, że sądy dopuszczają możliwość skorzystania przez przedsiębiorcę z tzw. ulgi IP BOX, o której mowa w art. 24d ust. 7 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych^[27]. W sytuacji np. gdy spółka zamierza dokonywać sprzedaży energii elektrycznej wytwarzanej w odnawialnym źródle energii (biogazowni), którą ma możliwość wytwarzać, dzięki zgłoszonej do opatentowania technologii. Ponadto, z uwagi na charakter przeprowadzonych prac badawczo-rozwojowych oraz specyfikę wytworzonej technologii, która została opatentowana spółka ma potencjalnie możliwość uczestniczyć w systemie wsparcia wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, tzw. FIP (*feed-in-tariff*), o którym mowa w art. 70a-70f ustawy o OZE. Dzięki uczestnictwu w systemie wsparcia FIP będzie istnieć możliwość uzyskania dodatkowego przychodu w postaci dopłat do ceny rynkowej sprzedawanej energii wytwarzanej w odnawialnym źródle energii. W ocenie NSA

zgodnie z treścią art. 24d ust. 7 pkt 3 u.p.d.o.p. wpływ kwalifikowanego prawa własności intelektualnej na cenę produktu lub usługi może przejawiać się również poprzez kalkulację kosztów wpływających na cenę danego produktu lub usługi. Jak trafnie wyjaśniono w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i co wynika z treści przytoczonego uzasadnienia projektu ustawy (druk sejmowy nr 2860, Sejmu VIII kadencji) celem regulacji było objęcie preferencyjną stawką podatkową dochodów wynikających z praw własności intelektualnej – IP BOX. Zgodnie z definicją wprowadzoną w art. 7 ust.1 i 3 u.p.d.o.p. na wysokość dochodu ma wpływ nie tylko wysokość przychodu, ale również wysokość kosztów uzyskania przychodów. Wdrożenie procesów innowacyjnych może być nakierowane na zmniejszenie kosztów przedsiębiorstwa, co bez wątpienia przekłada się na wysokość dochodu. W powołanych objaśnieniach podatkowych Ministra Finansów z 15 lipca 2019 r. wyraźnie wskazano, że względu na precyzyjnie wyrażone ratio legis przepisów tzw. IP BOX w procesie wykładni można zastosować wykładnię celowościową, by w efekcie ich zastosowania stymulować procesy innowacyjne. Celem tej regulacji jest przyznanie preferencji podatkowej wobec

²⁶ Wyrok NSA z dnia 10 marca 2023 r., sygn. akt I GSK 1764/19. <https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/4B6D402F2F>. [dostęp: 27.4.2025].

²⁷ T.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 278 ze zm. – dalej u.p.d.o.p.

dochodu podatnika pochodzącego z prowadzonej przez niego działalności badawczo rozwojowej. Powołane przepisy winny zatem być interpretowane z uwzględnieniem również wykładni funkcjonalnej i celowościowej^[28].

Gwarancje pochodzenia są też jednym z kluczowych elementów umów sprzedaży, chociażby energii elektrycznej (aktualnie), potwierdzającym wystąpienie efektu ekologicznego wynikającego z wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Obrót gwarancjami pochodzenia odbywa się za pośrednictwem TGE S.A., która zgodnie z art. 124 ust. 1 jest odpowiedzialna za prowadzenia rejestru gwarancji pochodzenia. Polski Rejestr Gwarancji Pochodzenia (dalej: RGP) dla gwarancji pochodzących z odnawialnych źródeł energii został uruchomiony na TGE S.A. 3 listopada 2014 r. Rejestr obecnie pozwala na:

1. wpis gwarancji pochodzenia do aplikacji, w której prowadzony jest RGP,
2. przeprowadzanie transakcji sprzedaży gwarancji pochodzenia między członkami RGP,
3. umorzenie gwarancji pochodzenia odbiorcy końcowemu.

Wpis gwarancji pochodzenia do RGP następuje w ramach przekazania przez Prezesa URE informacji o wydanych oraz uznanych gwarancjach pochodzenia do TGE S.A., odpowiedzialnego za prowadzenia tego rejestru (art. 124 ust. 3 ustawy o OZE). Natomiast przeniesienie gwarancji pochodzenia na rzecz innego uczestnika RGP następuje z chwilą dokonania odpowiedniego wpisu w tym rejestrze (art. 124 ust. 7 ustawy o OZE). Co ważne, przeniesienie gwarancji pochodzenia ciepła albo chłodu może nastąpić wyłącznie na rzecz podmiotu przyłączonego do tej samej sieci ciepłowniczej, natomiast w stosunku do innych gwarancji pochodzenia ograniczenie to nie znajduje zastosowania (art. 124 ust. 12 ustawy o OZE). Posiadacz gwarancji pochodzenia, składając do TGE S.A. dyspozycję jej przeniesienia, podaje dane identyfikujące podmiot, na rzecz którego jest dokonywane przeniesienie. Oznacza to, że TGE S.A. organizuje obrót gwarancjami pochodzenia, choć same szczegóły transakcji – w tym przede wszystkim cena gwarancji pochodzenia – zależą od indywidualnych stron kontraktu. Rola TGE S.A. sprowadza się zatem do wprowadzenia zmian

²⁸ Wyrok NSA z dnia 7 grudnia 20123, sygn. II FSK 211/22, <https://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/7713572219> (dostęp 27IV 2025).

w RGP w stosunku do obu uczestników transakcji, odpowiadającym danej dyspozycji o przeniesieniu.

Towarowa Giełda Energii S.A. (TGE S.A.) podała, że styczeń 2024 r. okazał się miesiącem rekordowych obrotów gwarancjami pochodzenia dla energii elektrycznej wytworzonej w OZE. Wyniosły one 7 355 017 MWh, co oznacza wzrost o 74,8 proc. w stosunku do obrotów z analogicznego okresu zeszłego roku, a także o 12,9 proc. względem rekordowych dotychczas obrotów z czerwca 2023 r.^[29] Z kolei luty 2025 r. okazał się miesiącem rekordowego spadku cen zielonych certyfikatów, na których może zarabiać część działających w Polsce producentów energii odnawialnej. W marcu 2025 r. gwarancje pochodzenia zanotowały nienotowany dawno spadek wyceny na TGE S.A. Średnia cena gwarancji pochodzenia spadła o 4,59 zł/MWh w porównaniu do ceny z lutego, osiągając poziom 5,3 zł/MWh^[30].

Z kolei umorzenie gwarancji pochodzenia następuje z chwilą zarejestrowania przez TGE S.A. dyspozycji umorzenia w RGP przez posiadacza takich gwarancji, rozumianego jako wytwórca albo inny podmiot na rzecz którego wytwórca zbył gwarancję pochodzenia (art. 124a ust. 2-3 ustawy o OZE). Stosowny wniosek w tej sprawie zawiera elementy wskazane w art. 124a ust. 6 ustawy o OZE, a także może określać przyczynę, dla której dokonano umorzenia gwarancji pochodzenia. Dodatkowo na wniosek podmiotu, który dokonał takiego umorzenia, zawierający wskazanie indywidualnego numeru umorzonej gwarancji, TGE S.A. potwierdza temu podmiotowi umorzenie takiej gwarancji, w terminie 10 dni roboczych od dnia wpłynięcia wniosku. Działania te są niezbędne w celu możliwości legalnego poinformowania odbiorcy końcowego o pochodzeniu energii elektrycznej, biometanu, ciepła, chłodu, biogazu, biogazu rolniczego albo wodoru odnawialnego, dla których wydano gwarancję pochodzenia, gdyż zgodnie z art. 124a ust. 1 ustawy o OZE jest to możliwe jedynie po jej uprzednim umorzeniu i uzyskaniu jego potwierdzenia.

Niewątpliwie pozytywną zmianą wprowadzoną do ustawy OZE jest rozszerzenie możliwości wydawania przez Prezesa URE gwarancji pochodzenia w zakresie biometanu, wodoru odnawialnego oraz ciepła i chłodu z OZE (w art. 120 i nast. ustawy o OZE). Gwarancje te należy traktować jako dokument poświadczający odbiorcy końcowemu wartości środowiskowe

²⁹ <https://www.gramwzielone.pl/trendy/20182509/gwarancje-pochodzenia-czekaly-na-2024-duze-odbicie-na-ryнку>. [dostęp: 27.4. 2025].

³⁰ <https://www.gramwzielone.pl/trendy/20310828/gwarancje-pochodzenia-energii-odnawialnej-mocno-potaniały>. [dostęp: 27.4. 2025].

wynikające z unikniętej emisji CO₂ oraz, że określona w tych dokumentach odpowiednio ilość energii elektrycznej, biometanu, wodoru odnawialnego albo ciepła lub chłodu została wytworzona w instalacjach OZE i została wprowadzona do sieci. Niemniej, gwarancje pochodzenia mają być również wydawane dla energii elektrycznej dostarczanej linią bezpośrednią, a także dla wytwórców biometanu oraz wodoru odnawialnego, w przypadku ich dostarczania do odbiorcy końcowego środkami transportu innymi niż sieci gazowe (np. cysterny z bioLNG). Takie gwarancje podlegają sprzedaży w ramach Towarowej Giełdy Energii zainteresowanym podmiotom, którym zależy na wykazaniu celów środowiskowych (np. korporacje realizujące cele unikniętej emisji gazów cieplarnianych), co w konsekwencji przysparza wytwórcom dodatkowych wartości ekonomicznych ze sprzedaży tych gwarancji.

W celu wydania gwarancji pochodzenia za wprowadzenie w inne miejsce niż sieć uznaje się, w przypadku: energii elektrycznej – dostarczenie za pomocą linii bezpośredniej albo bezpośrednio do instalacji OZE wytwarzającej wodór odnawialny lub biometan; wodoru odnawialnego, biogazu albo biogazu rolniczego – miejsce wprowadzenia do środka transportu innego niż sieci gazowe; biometanu – miejsce wprowadzenia do środka transportu innego niż sieci gazowe, a w przypadku braku konieczności transportowania biometanu – miejsce wprowadzenia do instalacji służącej do tankowania pojazdów silnikowych biometanem.

Wprowadzone regulacje umożliwiają także uzyskanie gwarancji pochodzenia w przypadku konwersji energii. Zgodnie z art. 120 ust. 7 Ustawy OZE w przypadku gdy wytworzone z odnawialnych źródeł energii w instalacji OZE energia elektryczna, biometan, ciepło albo chłód, wodór odnawialny, biogaz lub biogaz rolniczy, dla których została wydana gwarancja pochodzenia, zostały poddane konwersji energetycznej, stanowiącej proces technologiczny skutkujący powstaniem pochodnych rodzajów lub nośników energii w postaci energii elektrycznej, biometanu, ciepła albo chłodu, wodoru odnawialnego, biogazu lub biogazu rolniczego wydanie gwarancji pochodzenia dla danego pochodnego rodzaju lub nośnika energii jest poprzedzone umorzeniem dotychczasowej gwarancji pochodzenia dla tego rodzaju lub nośnika energii.

Natomiast w przypadku gdy konwersji energetycznej dokonuje się w instalacji OZE tego samego wytwórcy i gdy została wydana gwarancja pochodzenia dla rodzajów lub nośników pierwotnych energii, gwarancja ta nie może zostać przeniesiona i podlega niezwłocznemu umorzeniu. Podobnie jest w sytuacji biometanu wprowadzonego do instalacji służącej do

tankowania pojazdów silnikowych – w takim wypadku gwarancja pochodzenia również nie może zostać przeniesiona i podlega niezwłocznemu umorzeniu.

Chodzi zatem o sytuacje polegające przeciwdziałania podwójnemu wydawaniu gwarancji pochodzenia w sytuacji, gdy chociażby wytwórca dysponujący biogazem rolniczym chciałby ubiegać się o wydanie gwarancji pochodzenia, a następnie ten sam lub inny wytwórca w ramach procesu oczyszczania ten sam biogaz rolniczy poddawałby konwersji do parametrów biometanu, w stosunku do którego ponownie chciano by pobrać gwarancje pochodzenia. Mając na uwadze te unormowania, ustawodawca jednoznacznie uniemożliwia „podwójne” pobieranie gwarancji pochodzenia.

Nowe regulacje przewidują także możliwość wydania gwarancji pochodzenia dla ciepła albo chłodu. Zgodnie z art. 120 ust. 10 ustawy OZE w celu wydania gwarancji pochodzenia dla ciepła albo chłodu dopuszcza się określenie ilości ciepła albo chłodu wprowadzonych do sieci metodą proporcjonalną w stosunku do ilości ciepła albo chłodu wytworzonych z odnawialnych źródeł energii w instalacjach OZE określonej na podstawie wskazań urządzeń pomiarowo-rozliczeniowych na granicy bilansowej poszczególnych urządzeń wytwórczych wchodzących w skład danego źródła ciepła albo chłodu.

Natomiast art. 121 ust. 3a ustawy o OZE precyzuje, że w przypadku instalacji OZE, w której zostało wytworzone ciepło albo chłód, przez łączną moc zainstalowaną (jaką należy wskazać we wniosku) rozumie się łączną moc znamionową wszystkich urządzeń wytwórczych zainstalowanych w danej instalacji OZE, podawaną przez producenta na tabliczce znamionowej każdego urządzenia wytwórczego, a w przypadku braku tabliczki znamionowej – maksymalną trwałą moc osiągalną cieplną albo chłodniczą danej instalacji OZE wynikającą z dokumentacji techniczno-ruchowej każdego urządzenia wytwórczego zainstalowanego w tej instalacji.

Art. 120 ust. 7 ustawy o OZE wprowadza z kolei zasady mające na celu ustalenie ilości wytworzonego biometanu na potrzeby wydania gwarancji pochodzenia. Zgodnie z tym przepisem w celu ustalenia rzeczywistej ilości biometanu, w celu wydania gwarancji pochodzenia, przyjmuje się w przypadku biometanu: wprowadzanego do sieci gazowej – ilość potwierdzoną przez operatora systemu dystrybucyjnego gazowego lub operatora systemu przesyłowego gazowego, do którego sieci został wprowadzony biometan; wytworzonego w instalacji OZE i transportowanego środkami transportu innymi niż sieci gazowe lub wykorzystywanego do tankowania

pojazdów silnikowych bez konieczności jego transportu – wymagania dotyczące pomiarów, rejestracji i sposobu obliczania ilości wytworzonego biometanu, miejsce dokonywania pomiarów ilości oraz sposób przeliczania ilości wytworzonego biometanu na ilość energii wyrażoną w MWh, określone w rozporządzeniu ministra do spraw klimatu.

W drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw klimatu ustali także szczegóły w zakresie dokonywania pomiarów, rejestracji i sposobu obliczania wytworzonego ciepła i chłodu, biogazu lub biogazu rolniczego oraz wodoru odnawialnego wytworzonych z OZE.

5 | Uznawanie gwarancji pochodzenia

Obecnie obowiązujące regulacje przewidują możliwość uznania gwarancji pochodzenia wydanych w innych państwach. Zgodnie z art. 123 ustawy o OZE Prezes URE, na pisemny wniosek podmiotu, uznaje gwarancję pochodzenia wydaną w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub państwie członkowskim Wspólnoty Energetycznej. Natomiast zgodnie z art. 123 ust. 1 pkt 2 ustawy o OZE Prezes URE odmawia uznania gwarancji pochodzenia wydanej w wyżej wymienionych państwach w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione wątpliwości co do jej autentyczności lub wiarygodności. Zgodnie z dodanym do art. 123 ustawy o OZE ust. 5 uznanie gwarancji pochodzenia przez Prezesa URE jest warunkiem wprowadzenia do rejestru gwarancji pochodzenia.

Jednakże należy pamiętać, że w momencie sporządzenia niniejszego opracowania regulacje dotyczące uznawania świadectw pochodzenia odnoszą się wyłącznie energii wprowadzonej do sieci dystrybucyjnej lub przesyłowej. Możliwość ubiegania się o uznanie świadectw pochodzenia biometanu czy ciepła z OZE wydanych w innych państwach możliwa będzie teoretycznie od dnia 1 stycznia 2024 r.

Trzeba również podkreślić, że do art. 123 ustawy o OZE dodany został ust. 6, zgodnie z którym Prezes URE może przystąpić do stowarzyszenia Association of Issuing Bodies (dalej: AIB) zrzeszającego organy wydające gwarancje pochodzenia (system ten obejmuje zarówno francuskie, jak i niemieckie gwarancje pochodzenia!). Jak wskazano w uzasadnieniu do

projektu ustawy wprowadzającej, powyższe regulacje Stowarzyszenie to zrzesza podmioty wydające gwarancje pochodzenia. W konsekwencji przystąpienia właściwego polskiego organu do AiB nastąpi synchronizacja polskiego rejestru z HUB-em prowadzonym przez AIB oraz standardem European Energy Certificate System (EECS). Środkiem niezbędnym do zapewnienia międzynarodowej uznawalności gwarancji pochodzenia jest przystąpienie do AIB.

Brak członkostwa w AIB, obok kwestii czysto formalnych – ograniczających możliwość wymiany gwarancji pochodzenia w ujęciu międzynarodowym, dla niektórych potencjalnych inwestorów zagranicznych może stanowić także czynnik decydujący o atrakcyjności inwestycji w Polsce. Coraz więcej przedsiębiorstw, dbając o swój wizerunek w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu (*corporate social responsibility*), chce komunikować na zewnątrz, że energia wykorzystywana w tym przedsiębiorstwie pochodzi ze źródeł odnawialnych. Środkiem niezbędnym do zapewnienia międzynarodowej uznawalności gwarancji pochodzenia jest zatem przystąpienie polskiego organu regulacyjnego do sieci AIB.

Dodatkowo, członkowsko w AIB będzie wymagać utworzenia systemu teleinformatycznego umożliwiającego przystąpienie URE do tego stowarzyszenia, co jest kluczowe z punktu widzenia wymiany danych z Europejskim Systemem Certyfikatów Energetycznych. Zgodnie z dodanymi regulacjami do art. 124 ustawy o OZE, to jest. ust. 10-13 regulującego funkcjonowanie rejestru gwarancji pochodzenia, posiadacz gwarancji pochodzenia wydanej w innym państwie wraz z wnioskiem o uznanie tej gwarancji pochodzenia przekazuje do Prezesa URE informacje dotyczące gwarancji objętej tym wnioskiem, odpowiadające danym zawartym we wniosku o wydanie gwarancji pochodzenia (określone zostały w art. 121 ust. 3 ustawy o OZE). Nowe regulacje regulują także sposób przeniesienia gwarancji pochodzenia. Zgodnie z ich treścią posiadacz gwarancji pochodzenia, składając do podmiotu prowadzącego rejestr gwarancji dyspozycję jej przeniesienia, podaje dane identyfikujące podmiot, na rzecz którego jest dokonywane przeniesienie.

Podsumowując powyższe rozważania, stwierdzić należy, że od 1 stycznia 2024 r. na podstawie art. 123 ust. 1 Ustawy OZE możliwe jest złożenie wniosku do Prezesa URE o uznanie gwarancji pochodzenia wydanych w innym państwie członkowskim AIB dla szerszego katalogu nośników energii takich jak ciepło, chłód wodór czy biometan, które dostarczane będą do klientów zarówno za pomocą sieci, jak bezpośrednio do instalacji odbiorczej/konwertującej, a także również za pomocą innych środków transportu, np. cystern czy transport kolejowy. Konsekwencją wejścia

Polski do stowarzyszenia AIB będzie możliwość uproszczonego wydania gwarancji pochodzenia przez właściwy organ w innym kraju oraz wprowadzenie takiej gwarancji pochodzenia do rejestru prowadzonego przez TGE, a także transfer polskich gwarancji pochodzenia do innych państw uczestniczących w AIB.

We Francji krajowym rejestrem gwarancji pochodzenia zarządza spółka EEX France (dawniej Powernext), powołana przez państwo. EEX działa jako niezależny organ odpowiedzialny za weryfikację, wydawanie, przekazywanie i anulowanie gwarancji pochodzenia. Centralizuje dane przesyłane przez zarządców sieci (takich jak Enedis czy RTE), które potwierdzają realność produkcji energii odnawialnej. Dzięki temu EEX gwarantuje integralność procesu i zapobiega podwójnemu liczeniu lub fałszerstwom.

Od 2013., kiedy uruchomiono Niemiecki Rejestr Gwarancji Pochodzenia, Federalna Agencja Środowiska (UBA) aktywnie działa w AIB i jest powiązany z AIB Hub, aby zapewnić transgraniczny handel HKN. Międzynarodowy transfer HKN (import/eksport) jest możliwy tylko za pośrednictwem AIB Hub. UBA aktywnie uczestniczy we wszystkich komitetach AIB, przyczyniając się w ten sposób znacząco do wdrażania i dalszego rozwoju europejskiego systemu gwarancji pochodzenia.

6 | Podsumowanie

Implementacja RED II do polskiego porządku prawnego przyniosła pozytywne zmiany w zakresie wprowadzenie nowych nośników energii objętymi gwarancjami pochodzenia. W polskim ustawodawstwie gwarancje pochodzenia są dobrowolnym i dodatkowym dokumentem poświadczającym odbiorcy końcowemu wartości środowiskowe wynikające z unikniętej emisji CO₂ oraz, że określona w tych dokumentach odpowiednio ilość energii elektrycznej, biometanu, wodoru odnawialnego albo ciepła lub chłodu została wytworzona w instalacjach OZE i została wprowadzona do sieci.

W porównaniu do Francji czy Niemiec implementacja Dyrektywy Red II w zakresie gwarancji pochodzenia polskie rozwiązania różnią się od francuskich i niemieckich. O ile we Francji zarówno zielone gwarancje pochodzenia, jak i „niezielone” gwarancje pochodzenia podlegają tym samym przepisom, o tyle w Niemczech obok tzw. zielonych certyfikatów obowiązują gwarancje pochodzenia, które służą one udokumentowaniu

pochodzenia energii elektrycznej i zapewnieniu przejrzystości w zakresie faktycznego wykorzystania energii odnawialnej. W Niemczech oprócz gwarancji pochodzenia, dostawcy energii mogą również przyznawać znaki jakości, takie jak znak zielonej energii elektrycznej lub „ok-power”.

W Polsce gwarancje pochodzenia mogą też być pośrednio uznawane za element wsparcia w sytuacji, gdy przedsiębiorca będzie w stanie wykazać innowacyjność.

Pozytywnie także ocenić należy stworzenie jednego rejestru gwarancji pochodzenia, ich wzajemnego uznawania oraz udział Polski w stowarzyszeniu AIB. Brak jednolitych regulacji prawnych w poszczególnych krajach unijnych może jednak budzić wątpliwości w kontekście odnowy uznania gwarancji pochodzenia.

Bibliografia

- Banet Catherine, „The Use of Market-Based Instruments in the Transition from a Carbon-Based Economy”, [w:] *Beyond the Carbon Economy: Energy Law in Transition*, ed. Donald N. Zillman, Catherine Redgwell, Yinka O. Omorogbe, Lila K. Barrera-Hernandez. 207-230. Oxford: Oxford University Press, 2008. <https://ssrn.com/abstract=1683964>.
- Dobosz Kamil, „Komentarz do art. 121”, [w:] *Odnawialne źródła energii. Komentarz*, red. Amroży Mituś, Aldona Piotrowska. Lex/el.
- Haas Reinhold, Christian Panzer, Gustaw Rech, Mario Ragwitz, Gemma Reece, Anne Held, „Historical review of promotion strategies for electricity from renewable Energy sources in EU countries” *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, nr 2 (2011): 1003-1034.
- Kapalski Marcin, „Geneza i status prawny dokumentu gwarancji pochodzenia energii ze źródeł odnawialnych jako dokumentu potwierdzającego ślad środowiskowy w świetle uregulowań krajowych. Uwagi de lege ferenda” *Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny*, nr 1 (2019): 55-70.
- Kenig-Witkowska Maria Magdalena, *Prawo środowiska Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2011. Legalis.
- Kitzing Lena, Catherine Mitchell, Poul Erik Morthorst, „Renewable Energy policies in Europe: Converging or diverging?” *Energy Policy*, nr 51 (2012).

- Muras Zdzisław, „Gwarancja pochodzenia – instrument wsparcia energii?” *Czysta Energia*, z. 1 (2015). https://www.cire.pl/pliki/2/prawo_muras_po_red_po_adpo_kor1.pdf.
- Plebański Jakub, „Ocena nieuzasadnionych barier regulacyjnych i administracyjnych dla zawierania długoterminowych umów zakupu energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w Polsce” *Prawo i Więź*, nr 3 (2021): 256-277. <https://doi.org/10.36128/priw.vi37.147>.
- Porzeżyńska Magdalena, *Pomoc państwa na produkcję energii ze źródeł odnawialnych w prawie Unii Europejskiej*, Warszawa 2020, Legalis.
- Przybojewska Ilona, „Komentarz do art. 120 ustawy o odnawialnych źródłach energii”, [w:] *Odnawialne źródła energii. Rynek mocy. Inwestycje w zakresie elektrowni wiatrowych. Promowanie energii z wysokosprawnej kogeneracji oraz w morskich farmach wiatrowych*, t. II, *Komentarz*, red. Małgorzata Czarnecka, Tomasz Ogółdek (Warszawa: C.H. Beck, 2023).
- Szambelańczyk Maciej, „Komentarz do art. 120”, [w:] *Ustawa o odnawialnych źródłach energii. Komentarz*, red. Jerzy Baehr, Piotr Lissoń, Jakub Pokrzywniak, Maciej Szambelańczyk. Warszawa: Wolters Kluwer, 2016. Lex/el.

